

HURİ, GILMAN VE VİLDANLARIN KİMLİĞİ PROBLEMİ

-Identity Problem of Houri, Gilman and Wildan -

Yrd. Doç. Dr. Emrullah FATİŞ

Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

temelislam@gmail.com

Abstract *Identitis of Houri, Gilman and Wildans are filled with contradictions. Houri motifs are filled with narrations for the favor of men. This mesh is incompatible with style of the Qur'an encouraging women and men equally to heaven. In our article we have made investigations to eliminate this discrepancy. We tried to identify what can be said about the identity problem of houri, gilman and wildan.*

Key words: *Houri, Gilman, Wildan, heaven, Servants of Heaven, Heaven women*

GİRİŞ

Huri, gilman ve vildan kavramlarının geçtiği ayetleri incelediğimizde bu üç kavram üzerinde tefsirlerde birbirinden farklı rivayetlere yer verildiğini görürüz. Fakat Kuran ayetlerinin bütünlüğü içerisinde inceleme yapacak olursak, hurilerin cennet kadınları olduğu konusunda¹ ihtilafın olmadığını görürüz. Ancak bu bayanların cennet kökenli bayanlar kategorisinde mi yaratılacağı veya dünyadaki eşlerinin yeniden yaratılmasıyla mı olacağı konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bazı müfessirler huriler dünya kökenlidir², bazıları da cennet kökenlidir rivayetlerine yer vermişlerdir.³ Hurilerin ayrı bir tür olarak değil de dünyadaki cennetlik bayanların olgunluk yaşında bakirelere dönüştürülerek yaratılacağı tezine işaret eden Kur'an ayetleri de vardır.⁴

¹ Saffat, 37/48; Sad, 38/52; Rahman, 55/56, 70; Bakara, 2/25; Ali İmran, 3/15; Nisa, 4/57.

² Taberi, *Camiu'l-Beyan*, thk. Abdullah b. Abdu'l-Muhsin et-Türki, c.XXII, s.303, Birinci baskı, Kahire 2001.

³ Huriler ayrı bir tür olarak yaratılacak diyenler için bkz. Alusi, *Ruhu'l-Meani*, c.XXVII, s.141.

⁴ Vakıa, 56/22-23, 35-38; ayrıca bkz. *DİA*, Huri maddesi; Hurilerin Belli bir yaşta ve bakire olacağına destek veren ayetler için bkz:

Vakıa, 56/37: Biz kadınları da güzel bir biçimde yeniden yaratmış, hepsini bakireler yapmışızdır, yaşıt cilveli dilberler halinde; Sad, 38/52; Nebe, 78/33; Ferra, *Meani'l-*

Kuran'da iki yerde geçen "vildan" ve bir yerde geçen "gılman" eş anlamlı olup⁵ cennette bıyığı yeni terleyen, on beş yaşını geçmeyen cennet gençleridir. Bunlar hakkında da cennet kökenli olduğu yönünde rivayetler bulunduğu⁶ gibi dünya kökenli olduğu yönünde de rivayetler vardır.⁷

Yine erkeklerin bir kısmının da bekâr olarak olgunluk yaşında yaratılacağı tezini doğru kabul edecek olursak, bekâr hurilerle bekâr erkeklerin birbirleriyle evlenerek cennet nüfusunu artırmaları düşünülebilir mi? Sorusu karşımıza çıkabilir. Bu sorunun cevabı cennette üremenin olup olmadığının netleşmesine bağlıdır. Eğer cennette üreme olmayacaksa bir erkeğe yetmiş ikiye kadar huri vermenin mantığı var mıdır? Cennet mutluluğunu dünya boyutuyla düşünmek mümkün müdür?

Kur'an ayetlerini incelediğimiz zaman, cennet mutluluğunun dünya örneklerinden hiçbirine benzemeyeceği vurgusuyla karşılaşırız⁸ Kuranda bu husus şöyle ifade edilmektedir:

İşte onların dünyada yaptıkları makbul işlere ödül olarak gözleri kamaştırarak, gönülleri ferahlatacak hangi sürprizlerin, hangi nimetlerin saklandığını hiç kimse bilemez.⁹

Bu durumda eşlerin dünya evliliğine benzer bir uygulama içerisine gireceğini söylemek ne derecede doğru olabilir. Cennette üremenin olacağı yönünde Kur'an ayetlerinin olmaması bu tezi hangi yönde etkiler. Cennette üremenin olacağı yönündeki rivayetler¹⁰ Kur'an'dan destek alamamaktadır.

Kuran, Vakıa, 56/37. ayetinin tefsiri; Taberi, *Camî'l-Beyan*, Vakıa, 56/37. ayetinin tefsiri

⁵ Gılman: Tur, 52/24; Vildan: İnsan, 76/19; Vakıa, 66/18.

⁶ Yavuz, "Gılman Mad." *DİA*, c.14, s.50, İstanbul 1996; ayrıca bkz. İbn-i Kayyim el-Cevziyye, *Hadil-Ervah İla Biladil-Efrac*, Tahkik Zaid b. Ahmed Nüşeyri, c.I, s.468-469, Daru Aleml-i-Fevaid, Mekke ts.

⁷ Kurtubî, *el-Câmî li Ahkâmî'l-Kur'ân*, thk. Abdullah b. Abdu'l-Muhsin et-Türki, c.XIX, s.528, 1.baskı, Beyrut 2006; Maverdi, *Nüketü'l-Uyun*, c.V, s.383, Beyrut ts.; İbn-i Kayyim el-Cevziyye, *Hadil-Ervah*, c.I, s.468.

⁸ Secde, 32/17.

⁹ Secde, 32/17. Hadiste bu husus şöyle ifade edilmektedir: Allah Teâla hazretleri ferman etti ki: "Ben Azimu'-ş-Şan, salih kullarım için gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve insanın hayal ve hatırandan hiç geçmeyen nimetler hazırladım." Ebu Hureyre bu hadisin Secde, 32/17 ayetiyle bağlantılı olduğunu ifade etmiştir. Buhârî, *Bed'ül-Halk* 8, Tefsir Secde 1, Tevhid 35; Müslim, *Cennet* 2, (2824); Tirmizî, *Tefsir*, (3195). Ayrıca bkz. Mukatil b. Süleyman, Ebu'l-Hasen (150/767) *Tefsiru Mukatil*, (nşr. Ahmed Ferid) c.I, s.29, Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 1.baskı, Beyrut 2002.

¹⁰ Tirmizî, *Sahih-i Sünen-i Tirmizî*, Kitabu Sıfati'l-Cennet, bab: 23, hn.: 2563; İbn-i Kayyim el-Cevziyye, *Hadil-Ervah*, c.I, s.530.

Ayrıca bu durum, cennetin sınavla hak edileceği tezine de aykırıdır¹¹. Cennette üremenin olmayacağı yönündeki yorumlar daha tutarlı gözükmeğtedir.¹² Bu durumda cennetlik erkeklere yetmiş iki huri vermenin Kur'an'ın verileriyle uyuştuğunu söyleyebilir miyiz?

Tefsirlerde farklı farklı “huri” “gılman” ve “vildan” tiplerinden hangisinin cennete özendirme açısından daha kabul edilebilir boyut taşıdığını tespitte ihtiyaç vardır. Makalemizde bu ihtiyacın giderilmesi yönünde araştırma ve incelemeler yaparak değerlendirmelerde bulunacağız.

1. Dünya Kökenli Olup Olmaması Bağlamında Huriler

Ayetlerde müminlere ahirette, güzel gözlü eşlerin verileceği anlatılmaktadır.¹³ Kur'an'da bu güzel gözlü eşler “hûrûn in” kavramıyla ifade edilmektedir. Hasan el-Basrî'ye¹⁴ göre huri adıyla ifade edilen bu güzel gözlü eşler, dünyadaki ihtiyar kadınlardır.¹⁵ Allah, onları yeniden böyle güzel biçimde yaratacaktır.

Biz, cennetteki kadınları yeniden yarattık¹⁶ ayetini Müfessir Ferra, ergenlik yaşına girmeden ölen kız çocukları ile ileri derecede yaşlanarak ölen cennetlik bayanların otuz üç yaşları civarında yeniden yaratılacağı şeklinde yorumlar.¹⁷ Bu bayanlar aynı zamanda bakire olacaklardır.¹⁸ Bu dünyada cenneti hak eden bayanların yeni bir bedenle yaratılacağı konusuna İmam Mâturîdî de destek verir.¹⁹ Mevdudî Tefsirinde; Cennete giren erkeklerin hanımları bu dünyadaki kadınlar olacaklardır. Çünkü bu kadınlar dünyada iken iman etmişler, salih amel işlemişler, iman ve salih amelleri karşılığında cenneti hak etmişlerdir. Onlar eğer isterlerse kocaları cennet ehli ise, kocalarıyla beraber olurlar.

¹¹ Mehmet Kalkan, *İbn Kayyim el-Cevziyye'nin Hâdi'l-ervâh İlâ Bilâdi'l-efrâh Eseri Bağlamında Cennet İle İlgili Hadislerin Değerlendirilmesi*, s.102-105, Yüksek Lisans Tezi, Adana. 2007.

¹² Tirmizi, *Kıtabu Sıfati'l-Cennet*, Bab:23, hn. 2563; İbn-i Kayyim el-Cevziyye, *Hadil-Ervah*, c.I, s.528.

¹³ Vâkı'a, 56/22-24.

¹⁴ Ebû Saîd el-Hasen b. Yesâr el-Basrî (ö. 110/728).

¹⁵ Hur (haver) kökünden yapılmış ahver ve havra çoğuludur, (haver), gözün siyah bebekleri arasından azıcık beyazlığın da görünmesidir ki göze son derece güzellik verir. Hür beyaz anlamına gelir. İri siyah bebekleri arasından azıcık beyazlık da görünen çarpıcı güzel gözdür, 'in ise (aynâ)nın çoğuludur. İri gözlü kadına 'ayna denilir. Fahreddin er-Râzi, *Mefâtihu'l-Gayb*, Beyrut 1981, c.XXVII, s.254;

¹⁶ Vakıa, 56/35-37.

¹⁷ Ferra, *Meani'l-Kuran*, , c.III, s.125, Üçüncü Baskı, Beyrut 1983.

¹⁸ Vakıa, 56/37-38; Taberi, *Camiu'l-Beyan*, thk. Abdullah b. Abdu'l-Muhsin et-Türki, c.XXII, s.321-322, Birinci baskı, Kahire 2001.

¹⁹ Mâturîdî, Ebû Mansûr, *Te'vilâtü Ehli's-Sünne (thk. Fatıma Yusuf el-Haymi)*, c.V, s.27, Beyrut 2004.

Kocaları cennet ehli değilse, Allah (c. c.) onları salih kimselerle evlendirir²⁰ der. İslam âlimlerinin çoğunluğu hurilerin, hayatlarının en güzel dönemlerinde (30-33 yaş arası) yeni bir hilkatle yaratılan dünya kadınları olacakları kanaatindedir.²¹ Kur'an bay ve bayan her iki eşi de cennete özendirilmekte, takva ehli bireyler olarak bu dünya hayatını sürdürmelerini istemektedir. Ancak, iman basamağına yükselememiş ve inkâr batağı içerisinde ömrünün sonuna ulaşmış eş, bir peygamber hanımı da olsa veya imanlı bir bayanın kâfir eşi de olsa ebediyen eşinden ayrı kalacak ve inkârının cezasını daimi olarak Cehennemde çekeceklerdir. Bu husus Kur'an'da şöyle ifade edilmektedir:

Hakikati inkâra şartlanmış olanlara gelince, Allah, Nuh'un karısı ile Lut'un karısının kıssalarını örnek getirmektedir. Onlar iki dürüst ve erdemli kulumuzun nikâhı altında idiler ama kocalarına ihanet etmişlerdi ve bu iki kadına hesap günü: "Haydi bütün öteki günahkârlar ile birlikte ateşe girin!" denildiğinde iki kocanın da onlara bir faydası dokunmayacaktır!²² Diğer taraftan imanlı Bayan Asiye'nin kâfir eşi Firavun da isyanının cezasını cehennemde çekecektir. Buna Kur'an şöyle işaret etmektedir:

İmana ermiş olanlara da Allah, Firavun'un karısının kıssasını örnek getirmiştir ki o: "Ey Rabbim!" diye yalvarmıştı, "Senin katında (olan) cennette benim için bir köşk inşa et, beni Firavundan ve yaptıklarından koru ve beni şu zalim halkın elinden kurtar!"²³ Dikkat edilirse ne bayın, ne bayanın Müslüman olması inkârcı eşi kurtarmaya yetmemektedir. Kur'an her iki eşin de kurtuluşa ererek cennette buluşmaları için iman ve salih ameli önermektedir. İmanlarını salih amellerle birleştirmelerinden dolayı cennete gidenleri Yüce Allah cennette buluşturacaktır.

Cennetlik erkeklerin yanı başlarında eşlerinden gözlerini ayırmayan yumuşak bakışlı, kocalarına düşkün, nazlı işveli, kocalarıyla aynı yaşta eşler olacaktır.²⁴ Nazlı edalı bayan vasıfları eşler arasındaki mutluluğun boyutunun dünyadakinden daha ileri düzeyde olduğuna da işaret etmektedir. Kaynaklarda hurilerin yaşı ve cenneti hak etmiş dünya kökenli bayanların yaşları da otuz üç olarak verilmektedir.²⁵ Bu görüş hurilerin dünya kökenli bayanlar olduğu

²⁰ Mevdudi, Ebu'l A'la, *Tefhimu'l Kur'an*, c.VI, s.81, (çev. Muhammed Han Kayani vdğ.) İnsan Yayınları, İstanbul 1986.

²¹ İlyas Çelebi, "Ölüm ve Sonrası", s.696, *Kelam el-Kitabı*, Grafiker Yayınları, 2.baskı, Ankara 2012; Ayrıca bkz. Bekir Topaloğlu, İlyas Çelebi, *Kelam Terimleri Sözlüğü*, s.133, 3.baskı, İsam yayınları, İstanbul 2013.

²² Tahrim, 66/10.

²³ Tahrim, 66/11.

²⁴ Sad, 38/52; Vakıa, 56/37.

²⁵ Ebu Meryem Mecdi b. Fethi es-Seyyid, *Metaliu'l-Büdur Menazilü's-Sürur fî Vasfi Huri'-Iyn Nisai Ehl'l-Cennet*, s.13, 2.baskı Tanta 1990.

görüşüyle de bütünleşmektedir. Yaşlı bayanların otuz üç yaşlarında bakireler olarak cennete alınacağı aşağıdaki hadiste şöyle ifade edilmektedir:

Yaşlı bir kadın Hz. Peygamber'in yanına gelerek: "Ey Allah'ın elçisi, beni cennete yerleştirmesi için Allah'a dua eder misin?" dedi. Hz. Peygamber: "Ey falancanın annesi! şu bir gerçek ki yaşlılar cennete gitmezler" buyurdu. Bunun üzerine kadın ağlayarak çıkıp gitti. Az sonra Hz. Peygamber: "Gidin ona söyleyin ki, kendisi yaşlı haliyle cennete girmez. Nitekim Allah (mealen) şöyle buyurdu: "Biz o kadınları, yepyeni bir yaratılışla yarattık. Böylece onları bakire kızlar kıldık" dedi.²⁶ Yine aşağıdaki ayet bedenlerin benzeriyle veya farklı bir biçimde yenilenebileceğine işaret etmektedir:

Aranızda ölümü biz takdir ettik. Sizi yok edip yerinize benzerlerinizi getirmeyi ve sizi bilemeyeceğiniz bir biçimde ve vasıfta yaratmayı dilersek, bize engel olacak hiçbir güç yoktur.²⁷

Cennetlikler en üstün vasıflarla donatılmış yeni bir bedenle ödüllendirileceği gibi, yaşlılığın getirdiği olumsuzluklardan da kurtulacaklardır. Yüce Allah yaşlı bayanlara gençlik ödülü verdiği gibi, adalet sıfatının gereği yaşlı erkeklere de aynı ödülü verecektir. Bu hususa "Biz onları bakireler, yaşıt sevgililer kıldık"²⁸ ayeti de işaret etmektedir. Biz onları yeniden yaratınca bakire, 'urub ve etrâb yaptık ayetinde geçen "urub" kelimesi 'arûb'un çoğuludur. 'arûb, kocasına sevgili olan, kocasına âşık kadın demektir. "Tirb" kelimesinin çoğulu olan "etrâb" ise yaşıt, kocalarıyla aynı yaşta kızlar demektir.²⁹ Kurtubi ise "birbirine denk, aynı yaş ve aynı doğumlu hepsi de otuz üç yaşında olanlardır"³⁰ şeklinde yorum getirmiştir. Cennetlik bay ve bayanların aynı yaşta yaratılmış olmaları, onların vücutlarının dünyadaki vücutlarının aynı olmadığına işaret etmektedir. Dünyada bir deri bir kemik kalmış haldeyken ölen kişilerin son hallerindeki bedenleriyle cennete alınması, mantıklı gözükmemektedir. Fakat cennetin iklim ve akarsularına uygun, Yüce Allah'ın cemalini seyredebilme donanımına sahip bir beden cennetliklere özel olması tutarlı bir tasvir olduğu gibi, cennetlik bayanlara güzel gözlü huri vasıflarının yüklenmesi ve cennetlik erkeklere eş olması neden tutarlı olmasın.

²⁶ Vakıa, 56/35-37;Tirmizi, *eş-şemailü'l-Muhammediyye*, thk. Muhemmed Abdulaziz Halidi, Beyrut ts. hn.:241.

²⁷ Vakıa, 56/60-61.

²⁸ Vakıa, 56/37.

²⁹ Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım Cârullah Mahmûd b. Ömer (ö.538/1143), *Tefsîru'l-Keşşef*, thk. Adil Ahmed Abdu'l-Mevcud ve Ali Muhammed Muavvez, , 1.baskı,Riyad 1998, c.VI,s.27-30.

³⁰ Kurtubî (ö.671/1272) *el-Câmî li Ahkâmi'l-Kur'ân*, thk. Abdullah b. Abdu'l-Muhsin et-Türki, c.XX, s.200, 1.baskı, Beyrut 2006.

Ayetlerde³¹ erkekler çoğul olarak anıldığı için onlara verilecek güzel huriler de çoğul olarak anılmaktadır. Hiçbir ayette bir erkeğe birkaç kadın verileceğinden söz edilmez. İnananların, huri kızlarıyla evlenecekleri belirtilmiştir ki bundan her erkeğin bir kız alacağı anlaşılır. Bir erkeğin 70 veya daha çok huri ile evleneceği hayalleri, ön yargıların Kur'an'a yüklenmesinden başka bir şey değildir. Bu konudaki rivayetleri de bu ayetler ışığında değerlendirmek gerekir.³² Cennette cennetlik erkeklere temiz eşlerin verileceğinden bahseden ayetten³³ yola çıkarak, erkekler çok eşli olacak anlamını çıkartamayız. Çünkü ilgili ayette kadın erkek herkesin temiz eşlerle evli olacağı anlatılmaktadır. Kısaca her erkeğin temiz zevcesi, her kadının da temiz eşi olacaktır.

Erkekler dünyadaki eşlerinin dışında ayrıca huriler de verilecek yönündeki anlatılarla ilgili olarak şunları söyleyebiliriz. Erkeklerin huri eşlerinin çirkin, dünyadaki eşlerinin ise onları sönük bırakacak düzeyde güzel olacağı yönündeki rivayetler de tutarlı gözükmemektedir. Dünyadan gelme göz kamaştırıcı güzel eşiyle beraber, onun yanında sönük kalan bir huri motifi yerine, dünyadan gelen eşi huri olarak nitelemek daha tutarlı gözükmemektedir. Erkeğin dünyadaki eşini, ahirette bilmem kaçınıcı karısı durumuna düşürmek, bayanlar açısından özendirici gözükmemektedir. Hz. Peygamber'in dünyadan gelme eşleri huri olarak nitelediği yönünde örnekler de vardır:

Peygamberimizin hicret arkadaşı Hz. Ebubekir'in eşi ve aynı zamanda Efendimizin eşi Hz. Aişe'nin annesi olan Ümmü Ruman çok mübarek bir hanımdı. Ümmü Ruman vefat edince Peygamberimiz onun kabrine indi ve dua etti. Efendimiz kabirden çıkmadan sahabelere şöyle demişti: "Kim göz kamaştırıcı bir cennet hurisi görmek isterse Ümmü Ruman'a baksın."³⁴ Böylece peygamberimiz kayın validesini hurilikle nitelemişti.

Kısaca ifade edecek olursak, bazı müfessirler hurilerin dünya kökenli olabileceğine destek vermişlerdir. Onlar, Kur'an'daki güzel gözlü eş nitelemesiyle (hûrun in) dünya kadınlarının anlatılmak istendiğini bildirmişlerdir. Dünya bayanlarına cennette yeni bir beden verileceğine göre, bu güzel bedende büyüleyici bir gözün bulunması elbette mümkündür. Yeni bedenli cennet bayanlarının varlığını Ehl-i Sünnet Kelâm Bilgini Ebû Mansûr Mâturîdî ve birçok müfessir kabul etmektedir. Bazı hadisler de bu tezi doğrulamaktadır. Güzel beden ödülü cehennemliklere değil sadece cennetlik bayanlara özgüdür. Hatta peygamberlerin kâfir eşleri bile böyle bir ödülün yararlanamayacaktır.

³¹ Rahman, 55/56-58,70-74; Sâffât, 56/48-49.

³² Süleyman Ateş, *Kur'an Ansiklopedisi*, Kuba Yayınları, İstanbul 1997, c.VIII, s.503.

³³ Bakara, 2/25.

³⁴ Abdulgani Nablusi, *Ehlü'l-Cennet ve Elü'n-Nar*, s.42, Kahire ts.

Cenneti hak etmiş bay ve bayanların aynı yaş düzeyinde olmaları, aralarındaki sevgi ve muhabbetin ileri düzeyde olması onların Yüce Allah'a itaatlerine karşılık hazırlanmış bir ödülüdür. Ayrıca erkeğe 72 huri ödülünün verileceği yönündeki tez Kur'an tarafından desteklenmemektedir. Dünyadan gelmiş eşlerin huri olarak nitelenmesi bazı hadislerde de vardır.

1.1 Yeni Bir Yaratılışla Bakirelere Dönüştürülecek

Kur'an cennetteki inanmış erkeklerin eşlerinden neredeyse huriler diye söz eder.³⁵ Orada ne insanın ne de görünmez bir varlığın daha önce hiç dokunmadığı kocalarına karşı yumuşak bakışlı eşler bulunacak.³⁶ Bazı müfessirler bu bayanların yeni bir yaratılışla bakirelere dönüştürülen dünya kadınları olduğu yönünde de görüş bildirmişlerdir.³⁷ Bu eşler ruh ve fizik açısından mükemmel,³⁸ gösterişli, sadece kocalarına karşı sevgi dolu sadece onlara sevgiyle bakan bakirelerdir. Bu dünyada haramlardan uzak kalarak iffetiyle yaşayıp ölen ve cenneti hak eden bayanların ahirette de kocalarına karşı sevgi ve iffet dolu davranışlar sergilemeleri devam edecektir. Bu dünyada iffetli yaşayan kadının cennetteki ödülü güzel olmak, yine bu dünyada namuslu, dürüst ve eşine sadık kalan erkeğin ödülü de böyle bir kadına sahip olmaktır.³⁹ Cennetlik kadınların güzelliğine bazen onların güzel gözlerine dikkat çekmek için "hürün in" vurgusu yapılır. Bazen de bedeni güzelliklerine dikkat çekilir. Bu Kur'an'ın genel üslubudur. Çünkü Kur'an'da bu dünyada ahlaklı yaşama karşılığında cennete özendirme motifleri oldukça geniş bir yelpaze içinde işlenir.⁴⁰ Kur'an'da cennetteki eşlerin kocalarıyla aynı yaşta bakireler olduğu

³⁵ Yanlarında yumuşak bakışlı, güzel gözlü eşler olacak, sanki onlar (kuş tüyleriyle) örtülü saklanmış berrak yumurtalar gibidirler. Saffat, 37/48-49.

³⁶ Rahman, 55/56.

³⁷ İbn-i Kayyim el-Cevziyye, *Hadil-Ervah*, c.I, s.482; Bagavî, el-Hüseyin b.Mes'ud (ö.516/1122), *Meâlimu't-Tenzil*, thk.Muhammed Abdullah Nemr vd., c.VII, s.454, Riyad 1409h.

³⁸ Nebe, 78/32-34.

³⁹ İbn Kayyim ve Mücahid tefsirlerinde cennetteki eşlerin kocalarının dışında hiç kimseye bakmayacaklar yönündeki yorumlara yer verir. İbn Kayyim, *Tefsiru'l-Kayyim*, s.475-476, thk. Muhammed Hamid el-Fakı, Beyrut ts.; Ebu Meryem Mecdi b. Fethi es-Seyyid, *Metaliu'l-Büdur Menazilü's-Sürur fi Vasfi Huri'-Iyn Nisai Ehl'l-Cennet*, s.14, 2.baskı Tanta 1990.

⁴⁰ Onlar iffetlerini koruyanlardır. Yalnızca eşleri yani meşru şekilde sahip oldukları ile birlikte olanlardır. Çünkü bu ayıplanacak bir şey değildir (Müminun, 23/6; ayrıca bkz. Mearic, 70/29-30).

Onlar namazlarına tam dikkat ederler. İşte bunlar, cennetlerde ağırlandırlar (Mearic, 70/34-35).

Allah, müminlerin canlarını ve mallarını, karşılığında kendilerine cennet vermek üzere satın almıştır (Tevbe, 9/111).

ifade edilmektedir. Bunlar bakirelik ve aynı yaşta olma özelliğini sonradan kazanmış olabilirler. “Onları ahiret mutluluğuna erenler için, hep bir yaşta eşlerini çok seven gösterişli bakireler yaptık.”⁴¹ Ayetindeki “bakireler ve yaşlılar yaptık” ifadesi ile “biz o eşleri yepyeni bir yaratılışla yarattık”⁴² ayetinde geçen “yepyeni” vurgusu ile bazı hadislerin⁴³ de işaret ettiği gibi onların dünya kadınları olabileceğini düşünebiliriz. Cennetlik erkeklerin dünya kökenli güzel fizikli bayanlarla evlendirileceğini kabul edip de “hûrûn in” kavramıyla ifade edilen güzel gözlü bayanların cennet kökenli olduğunu söylemek Kur’an’ın bütünlüğü ile uyuşmamaktadır. Hurileri cennet kökenli bayan kategorisine dâhil etmek için Kur’an’daki tezviç kelimesinin erkekle bayanın evlenmesi anlamına gelmediğini söylemek de yanlış bir yorumdur. Çünkü bu kelimeye bağlı zevvecna kelimesi Kur’an’da üç yerde geçmekte olup biri Hz. Zeynep’in Hz. Peygamber’le evlendiğini konu edinen ayette geçer,⁴⁴ diğer ikisi de cennetlik erkeklerin güzel gözlü bayanlarla diğer bir ifadeyle hurilerle evlendirileceğini konu edinen ayette⁴⁵ geçer. Görüldüğü gibi tezviç kelimesi Kur’an’da normal evlenme anlamına kullanılmıştır.

Cennette huriye çevrilen dünya bayanlarının maddi ve manevi her türlü kusurdan arındırılmış, yüzleri ve bedenleri güzelleştirilerek yeniden yaratılmış olması ve onların bu dünyada erdemli yaşamanın ödülü olarak kocalarının hizmetine verilmiş olması, Kur’an’ın üslubuna da uygun düşmektedir.

Cennetlerin hepsinde huyları iyi olan güzel yüzlü hanımlar vardır. Onlar çadırlarda ikamete müdâvim hurilerdir.⁴⁶ Müfessir Tüsteri, “O cennetlerde, gözlerini kocalarından başkasına çevirmeyen hanımlar vardır”⁴⁷ ayetinin tefsirini yaparken dünyada harama bakmayan erkeklere huri ödülü verilecek dediğine göre,⁴⁸ harama bakmayan bayanlar için de eşdeğer ödülün verilmesi ilahi

---

Haramlardan sakınanlar ise cennetlerde pınarlar içindedir (Hicr, 15/45).

Şüphesiz günahlardan korunanlar da cennetlerde, nimetler içindedirler (Tûr, 52/17).

Kim de, Rabbinin huzurunda duracağından korkar ve nefsinin kötü arzularından uzaklaşırsa şüphesiz cennet yegâne barınaktır (Naziat, 79/40-41).

Cehennem ehliyle cennet ehli bir olmaz. Cennet ehli, isteklerine erişenlerdir (Haşr, 59/20).

⁴¹ Vakıa, 56/36-38.

⁴² Vakıa, 56/35.

⁴³ Tirmizi, *eş-Şemâilü'l-Muhammediyye*, thk. Muhammed Abdulaziz Halidi, Beyrut ts. hn.:241.

⁴⁴ Ahzab, 33/37.

⁴⁵ Duhan, 44/54; Tur, 52/20.

⁴⁶ Rahman, 55/ 70, 72.

⁴⁷ Rahman, 55/56.

⁴⁸ Tüsteri, Ebu Muhammed Sehl b. Abdullah Sehl (ö.283/896), *Tefsiru't-Tusteri*, s.159, (nşr. Muhammed Basil Uyun es-Sud), Dâru'l-kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2002.

adaletin gereğidir. Bunun gerçekleşmesi de ancak dünyadaki salih bayanların huri olarak yaratılmasıyla mümkündür. İnsanların yaratılışlarında bulunan temel özellikler arasında bir eşle hayat sürdürme isteğİ de vardır. Buna Kur'an ayetleri de işaret etmektedir.⁴⁹ Salih amel işleyen erkek ve kadına korku ve keder olmayacağı, onların üzülmeyeceğİ, siz ve eşleriniz, sevinç ve mutlulukla cennete girin⁵⁰ denileceğİne göre, dünyadaki ister kadın ister erkek olsun dürüstlük ve erdemliliğİe ulaşmış eşlerin cennette ödöl olarak bir araya getirileceğİ müjdelenmektedir. Cennetteki bay ve bayanın eşit güzel ameline karşın erkeğİe fazladan cennet kökenli huri yaratılacak yorumları, eşit işİe eşit ödöl kuralını bozmaktadır. Çünkü Yüce Allah Kur'an'da:

Zerre miktarı hayrın karşılığının bir o kadar hayır olduğunu ifade eden Kur'an ayetleri⁵¹ ile "ihşanın karşılığİ ihşandan başkası mıdır? Şu halde Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"⁵² anlamındaki Kur'an ayetleri bu gereğİe işaret etmektedir.

Hurilerin cennet kökenli olarak yaratılacağını söyleyen müfessirlerin görüşlerinin ise Kur'an'a dayalı sağlam bir temeli olduğunu söylemek mümkün gözükmemektedir.

Hurilerin dünyadaki cennetlik bayanlar olabileceğİni savunan müfessirler de görüşlerini Kur'an ve hadislere dayanarak ortaya koymuşlardır. Taberi dünyada yaşamış olan salih kadınların huri olduğu rivayetine yer vermektedir.⁵³ Bu dünyada haramlardan kaçınarak yaşayan bayanların cennette hurilere dönüştürölmesi, onların güzel amellere yönelmelerinde daha etkin rol oynayabilir. Bayanlara cennette huri olma kapısını açmak Kur'an'ın cennete özendirilen diğİer cennet tasvirleriyle çelişmemektedir. Cennet sürprizlerle dolu ilahi ödöl mekânıdır. Kur'an'da yüzlerce cennet tasvirlerine yer verilmesine rağmen, yine de cennetin bitmek tükenmek bilmeyen özelliklerinin olduğuna, bunların hepsinin duyurulmadığına, cennette sürpriz olarak sunulacağına aşğıdaki ayet şöyle işaret etmektedir:

Böyle davranan müminlere gelince, yaptıklarından dolayı mükâfat olarak öteki dünyada onları şimdİye dek gizli kalan hangi mutlulukların beklediğİni kimse tahayyöl edemez.⁵⁴ İbn Abbas'ın dediğİ gibi, bu dünyada, cennete dair

⁴⁹ Bakara, 2/25; Al-i İmran, 3/15; Nisa, 4/57; Zuhuf, 43/70; Yasin, 36/56.

⁵⁰ Zuhuf, 43/68-70: Allah, şöyle der: "Ey mesajlarımıza iman eden ve Müslüman olan kullarım! Bugün size korku yoktur, siz üzülmeyeceksiniz de. Siz ve eşleriniz, sevinç ve mutlulukla cennete girin".

⁵¹ Zilzâl, 99/7.

⁵² Rahman, 55/60-61.

⁵³ Taberi, *Camii'l-Beyan*, thk. Abdullah b. Abdu'l-Muhsin et-Türki, c.XXII, s.303, Birinci baskı, Kahire 2001.

⁵⁴ Secde, 32/17.

bileceğimiz şeyler, sadece birtakım isimlerden ibarettir. Onların gerçek mahiyetleri dünyadaki hallerinden farklıdır.⁵⁵

Dünya bayanlarından cennetlik olanların yeni bir yaratılışla hurilere dönüştürüleceği tezini kabul ettiğimiz takdirde şu yorumu yapabiliriz:

Hurilerin müminlerle evlendirilmesinden bahseden ayetler,⁵⁶ cennetlik erkeklerin dünyadaki eşleriyle evleneceklerine işaret eden ayetler,⁵⁷ cennetteki müminlerin dünya kökenli hurilerle evleneceklerine işaret eder. Kur'an'ın cennet tasvirlerinde, erkeklerin tarafını tutan, onlara iltimas geçen anlam örgüsüne rastlanmaz. Kur'an'ın özendirme motiflerinde erkek ve bayan mümin ayrımı yapılmaz, her iki tarafın da eşit düzeyde özendirme kapsamında olduğu gerçektir. O halde bu gerçeği taraflardan birinin lehine bozmaya kimsenin hakkı yoktur.

Kısaca, Kur'an cennetlik kadınları huri algısından daha üst düzey bir övgüyle anlatır. Bu kadınların kocalarına karşı davranışları son derece nazik ve çekicidir. Bazı müfessirler huri kavramıyla dünya bayanlarının anlatılmakta olduğunu ifade ederler. Cennete özgün beden ve güzellik kazanmış dünya bayanlarının hurilikle nitelenmesi, etkileyici güzelliklerle donatılması onların dünyadaki iffetli ve dürüst hayatlarına karşı hazırlanmış bir ödül olmalıdır.

Son derece güzel bir eşle paylaşımsız olarak yaşama arzusu insan fitratında vardır. Dünya bayanlarına hurilik payesini veren müfessirler insanların bu fitratını dikkate almış olmalıdırlar.

Bay ve bayanı eşit derecede cennete özendirme açısından eşitliğin taraflardan biri lehine bozulması hatalı gözükmektedir. Bu hatanın giderilmesi de ancak dünya bayanlarının cennetteki akıl almaz güzelliklerinin huri sembolünde eşitlenmesiyle mümkündür.

1.2 Cennetteki Eşitliğin Erkeklerin Lehine Bozulmayacağı

Kur'an'ın cennete özendirme ve cehennemden caydırma motifleri arasında eşitliği erkekler lehine bozacak motiflerin olmadığına aşağıdaki ayetleri inceleyerek de hükmedebiliriz:

Cennet takva sahipleri için hazırlanmıştır.⁵⁸ Cennettekilerin hizmetçileri olacaktır.⁵⁹ Cennetlikler pek çok güzelliklerle nitelenmiş tertemiz eşlere sahip olacaklardır.⁶⁰ Cennetlikler cennette dostluk ve kardeşliğin hâkim olduğu kin ve

⁵⁵ İbn Ebi Hatim, *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim*, thk. Esad Muhammed et-Tayyip, c.I, s.66, 1. Baskı, 1997 Riyad.

⁵⁶ Duhan, 44/54; Tur, 52/20.

⁵⁷ Yasin, 36/56; Bakara, 2/25; Nisa, 4/57; Mümin, 40/8.

⁵⁸ Al-i İmran, 3/133; Hadid, 57/21.

⁵⁹ İnsan, 76/19.

⁶⁰ Bakara, 2/25; el-Vakıa, 56/35-38; Saffat, 37/48-49; Nebe', 78/33.

nefretin, yalanın son bulduğu mutlu bir hayat süreceklendir.⁶¹ Cennettekilere altlarından ırmaklar akan,⁶² üst üste bina edilmiş köşkler vardır,⁶³ Cennetliklerin hem kendileri hem de eşleri cennetin gölgelerinde tahtları üzerine kurulup yaslanırlar.⁶⁴ Cehennemliklerle cennetlikler elbet bir olmaz. Felah ve başarıya erenler, cennetliklerdir.⁶⁵ Onların canları ne isterse karşılanacaktır.⁶⁶ Bu ayette de cennetliklerle cehennemlikler karşılaştırılarak, Yüce Allah'ın cennetliklerin isteklerini yerine getirerek onlara özel muamele yapacağını, cehennemliklerin ise kaybedeceğine işaret edilmektedir. Kim de, ister erkek ister kadın olsun, iman edip doğru ve yararlı işler yapmışsa cennete girecek ve orada kendisine hesapsız nimetler verilecektir.⁶⁷ Bu ayetlerin hepsinde cennetlik bay ve bayanların cennet nimetlerinden eşit düzeyde yararlanacakları haber verilmektedir. Ayetler müzekker kipte kullanılsa bile mütakabiliyet kuralından dolayı hizmetin bay ve bayanları kapsadığı anlaşılmaktadır. Mümin, 40/40 ayetinde bunun en açık örneğini görmekteyiz. İlgili ayette cennet nimetlerinin bay ve bayanlara verileceğini vurgulamasına rağmen bu bay ve bayanların cennete alınacakları müzekker kiple anlatılmıştır. Bu Kur'an'ın genel üslubundan kaynaklanan bir durumdur. Kısaca ifade edecek olursak Kur'an cennete özendirmede bay ve bayanlara eşit imkânlar sunmakta, erkeklerin tarafını tutma gibi bir yön bulunmamaktadır. Kur'an'daki cennet tasvirinin önemli unsurları, genel insan zevkine ve beklentisine uygun niteliktedir.

Kur'an, kadın ve erkeğin aynı şeyden (*min nefsin vahidetin*) yaratıldığını, sorumluluk bakımından erkekle aynı düzlemi paylaştığını,⁶⁸ yaratılış maddesinde ayrıma gidilmediğini, her ikisine de aynı tanrısal ruhtan üflendiğini, her ikisinin de varlıkların son halkası (halife) olduğunu ilan etmiştir. Kur'an kendisine kadar gelen tarihsel kesitte yer tuttuğu biçimiyle, kadına biçilen rollerin, kadın yapısından kaynaklanan ve ahlaki kaygı yaratmayacak olanlarını korumakta, erkeklerin tahakkümüne konu olan rollerini ise onları ontolojik bir eşitlik statüsüne çekerek reddetmektedir⁶⁹ Dikkat edilirse Kur'an'ın kadın algısında erkeklerin tarafını tutan tanrı tiplemesine yer verilmemektedir.

⁶¹ Hicr, 15/47-48; Meryem, 19/62; Vâkıa, 56/25; Nebe, 78/35; Ğâşıye, 88/11.

⁶² Âl-i İmrân, 3/15, 136, 198; Nisâ, 4/13; Mâide, 5/85; Tevbe, 9/72, 89; İbrâhim, 14/23; Tâhâ, 20/76; Ankebût, 29/58; Fetih, 48/5; Hadîd, 57/12; Mücâdile, 58/22.

⁶³ Zümer, 39/20

⁶⁴ Yasîn, 36/56.

⁶⁵ Haşir, 59/20.

⁶⁶ Enbiya, 21/101-102.

⁶⁷ Mü'min, 40/40.

⁶⁸ Al-i İmran, 3/195.

⁶⁹ Şaban Ali Düzgün, "Kur'an'ın Değer Sistemi Ve Kadın Algımız", s.629, 635, *Kelam el-Kitabı*, Grafiker Yayınları, 2.baskı, Ankara 2012.

Taraf tutan tanrı tiplemesi Yahudilikte var⁷⁰, Hıristiyanlıkta var⁷¹ fakat İslam'da yoktur. Erkeklerin tarafını tutan üslup Kur'an'da olmamasına rağmen hadis rivayetlerde fazlasıyla kullanılmış hatta ifadeler ahlaka aykırı içerik taşımaktadır. Buna birkaç örnek verelim:

Erkeklerin 72 eşi olacak, bir an bile cinsel iktidarsızlık yaşamayacaktır.⁷² Erkeklerle verilen bazı bayanların kemiğinin içindeki ilik bile görülebilecektir.⁷³ Saç ve kirpikleri dışında vücutlarında tüy bulunmayan⁷⁴ kısaca hadis kitaplarında cennet bayanlarının sayılarında fiziksel ve cinsel özelliklerinde Kur'an'da hiç bulunmayan ayrıntılara yer verilmiştir.⁷⁵

Ahiretteki yaşam koşulları, cennet ve cehennem hayatı koşullarına göre değişecek⁷⁶ ve insanlar bu koşullara uygun beden yapısıyla yeniden inşa edilecektir.

Kısaca ifade edecek olursak, Kur'an'ın verilerine göre, bay ve bayanların itaatlerine karşılık cennette eşit düzeyde ödül verilecektir. Bu ödüller, her iki eşin mutluluğu, her ikisinin de hesapsız nimetlere kavuşacağı, her ikisine de eşit imkânlar sunulacağı yönündedir.

Kadın ve erkeğin yaratılış maddesinde eşit oldukları gibi ilahi ruh üflenmesi yönünden de eşit oldukları Kur'an kayıtlarına uygundur.

Erkeğin cinselliği uğruna kadını feda eden, onu ikinci kategoriye iten kadın tiplemesi Kur'an'ın verilerine uygun düşmediği gibi, taraf tutan bir tanrı tiplemesi oluşturacağı için de tutarsız gözükmektedir.

⁷⁰ İsrail oğulları tanrının özel yarattığı bir millet olup, İsrail oğullarına yapılan bir saygısızlık tanrıya yapılmış bir saygısızlıktır. Bu yönüyle tanrıyla İsrail oğulları nerede ise özdeşleştirilmiş olmaktadır. (Çıkış, 13/8; Tensiye, 14/2; II. Samuel, 7/23, 24; II. Tarihler, 6/16; İşaya, 49/14, 15, 25; Yeremya, 31/10; İşaya, 51/22; Malaki, 3/17) İsrailoğulları arasına karışan (Levililer, 26/12), savaşlarda onlara destek veren (Yeşu, 10/14; Tarihler, 17/5, 6), Yahudilere milletlerin servetlerini yeme yetkisi veren, bu yüzden de onları Allah'ın hizmetçileri olarak öven (İşaya, 61/6), kısaca İsrail oğullarının tarafını tutan tanrı tiplmeleri ön plana çıkmaktadır.

⁷¹ Hıristiyan misyonerlerin görevi, diğer dinler arasındaki uygun insanları tespit ederek onları Tanrı halkı arasına katmaktır. Şinasi Gündüz, "Hıristiyan Misyonerliği", s.197, *Yaşayan Dünya Dinleri*, 3.baskı, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2010. Hıristiyanların kendilerini Tanrı halkı olarak görmeleri de taraflı bir Allah anlayışını yansıtmaktadır.

⁷² İbn Mace, Zühd, bab: 39, hn.:4337.

⁷³ Buhari, *Camiu's-Sahih*, thk. Muhibbuddin el-Hatib, Bedü'l-Halk, hn. 3254, c.II, s.434, Kahire 1403h.

⁷⁴ Tirmizi, *Sünen*, hn.5638; Tirmizi, c.4, ch 21, no 2687

⁷⁵ Tirmizi, Cennet, 23, İbn Mace, Zühd, Bab:39, hn.4337.

⁷⁶ Hicr, 15/48; Ra'd, 13/35; Muhammed, 47/15; Fussilet, 41/31

Ahiretteki yaşam koşullarıyla dünyadaki yaşam koşullarını özdeş saymak Kur'an'a uygun dūřmeyeceđine göre, dünyadaki kadın algısını erkeklerin lehine değiştirerek ahirete taşımanın anlamlı olduğu söylenemez.

2. Cennet Hizmetlileri

Cennete giren bay ve bayanların çevrelerinde ihtiyaşlamayan delikanlı hizmetçiler (vildanlar) dolaşır. Bu delikanlıların tasları, ibrikleri, kadehleri cennet iecekleriyle kaynağından doldurulmuştur. Cennet ehli bu içecekleri içerler fakat baş ağrısı ve sarhoşluk çekmezler. Yine onlara beğendikleri meyveler ve kuş etleri ikram edilir.⁷⁷ İnsan suresinde delikanlı hizmetçiler (vildanlar) saçılmış incilere benzetilir.⁷⁸ Bu benzetme, cennetteki erkek ve bayanların arasına hizmet için yayılan delikanlıların çokluğuna göz alıcılığına, aktifliğine gönderme yapmaktadır. İbn Abbas vildanlarla gılmanları eş anlamlı olarak yorumlar.⁷⁹ Őimdi gılman vildan kavramıyla ifade edilen cennet hizmetlilerini görelim:

2.1 Gılmanlar

Gulam kelimesi lügatte doğumdan gençlik çağına kadar geçen süre içindeki erkek ocuk demektir. Bu kelimenin oğulu gılmandır.⁸⁰ Kur'an'da gılman kelimesi cennetle ilgili olarak bir yerde geçmektedir.⁸¹ Gılman kelimesi kinaye yoluyla hizmetçiler anlamına kullanılmaktadır.⁸² Bu hizmetçiler, temiz, masum, cömert ve sedefteki inciler gibi tertemiz niteliklere sahip olup cennet ehline hizmet edeceklerdir.⁸³ Bu husus Kur'an'da Şöyle ifade edilmektedir:

Kendilerine ait birtakım gılmanlar onların etrafında divan dururlar. Bu gençler sanki sedefine gizlenmiş inciler gibi pırıl pırıl göz alıcı niteliktedir.⁸⁴ Kurtubî ve Maverdi Şöyle der:

Bir görüşe göre, bu hizmetçiler cennetliklerin daha önceden vefat etmiş olan çocuklarından olma delikanlılardır. Yüce Allah böylece onların gözlerini

⁷⁷ Vakıa, 56/17-21.

⁷⁸ İnsan, 76/19.

⁷⁹ Ebu Meryem Mecdi b. Fethi es-Seyyid, *Metaliu'l-Bdur Menazilü's-Sürur fi Vasfi Huri'l-Iyn Nisai Ehl'l-Cennet*, s.34, 2.baskı Tanta 1990.

⁸⁰ İbn Manzûr, *Lisanu'l-Arab*; c.XII, s.440, Beyrut ts.

⁸¹ Tur, 52/24.

⁸² Muhammed İzzet Derveze, *et-Tefsîru'l-Hadis*, c.V, s.362, 2.baskı, Beyrut 2000.

⁸³ Seyyid Kutup, *Fzilli'l-Kur'an*, c.VI, s.3397, 23.baskı, Beyrut 2003.

⁸⁴ Tur, 52/24.

aydın kılmış ve sevindirmiş olacaktır.⁸⁵ Diğer bir görüşe göre de başkalarının çocuklarıdır.⁸⁶ Gılmanlar müminlere hizmet etmekten zevk alırlar.⁸⁷

2.2 Vildanlar

Vildân, küçük çocuk, oğul anlamına gelen velîd'in çoğuludur. Kur'an'da iki yerde geçer.⁸⁸ Cennet ehlinin etraflarında sürekli hizmet vermede görevlendirilmiş gençler (vildan) dolaşır ki, sen onları gördüğün zaman saçılmış inciler sanırsın.⁸⁹ Bunlar altın kadeh ve tepsiler dolaştırırlar.⁹⁰ Yine vildanlar, cennettekilerin istedikleri ve arzu ettikleri kuş etlerini getirirler.⁹¹ Bu ayette geçen vildan kelimesiyle cennette sürekli hizmet verecek gençlerden söz edilmektedir. Bu kelime ayette eril çoğul bir sıfatla kullanıldığına göre vildanların erkek olduğu anlaşılmaktadır. Vildanların kâfir çocukları olduğu yönünde rivayetler olduğu gibi Müslüman çocuğu olduğu yönünde de rivayetler vardır.⁹² Vildanların kimler olabileceği yönünde Ehl-i Sünnet Kelâm Bilgini Ebû Mansûr Mâturîdî'nin değerlendirmesine göre, dünyada ergenlik yaşına girmeden önce ölen kâfir çocukları olabileceği mümkün görülmektedir. Bu gençlerin babalarının cennetlik olmamaları nedeniyle babalarının derecelerine ulaşma şansları olmadığından Yüce Allah bunlara cennette hizmetkârlık görevi vermiştir.⁹³ Yüce Allah cennette yüksek bir dereceye sahip olan bir babanın sabi iken ölen çocuğunu babasının derecesine ulaştırır, babanın derecesi çocuktan düşükse babayı çocuğun derecesine ulaştırır. Bu Yüce Allah'ın cennetliklere olan bir ödülüdür. Kâfir çocuklarının böyle bir şansı olmadığından Yüce Allah onları Gılmanlık ve vildanlıkla ödüllendirmektedir. Bu hususa Tur suresinde işaret edilmektedir.⁹⁴ Kâfir çocuklarının da cennet hizmetlileri olacağı

⁸⁵ Kurtubî (ö.671/1272) *el-Câmî li Ahkâmi'l-Kur'an*, thk. Abdullah b. Abdu'l-Muhsin et-Türki, c.XIX, s.528, 1.baskı, Beyrut 2006; Maverdi, *Nüketü'l-Uyun*, c.V, s.383, Beyrut ts.

⁸⁶ Kurtubî (ö.671/1272) *el-Câmî li Ahkâmi'l-Kur'an*, thk. Abdullah b. Abdu'l-Muhsin et-Türki, c.XIX, s.528, 1.baskı, Beyrut 2006; Maverdi, *Nüketü'l-Uyun*, c.V, s.383, Beyrut ts.

⁸⁷ Nasır Mekarim eş-Şirazi, *Emsel*, c.XVII, s.173, 1.baskı, 1421 İnan.

⁸⁸ Vakıa, 56/17; İnsan, 76/19.

⁸⁹ İnsan, 76/19.

⁹⁰ ez-Zuhuf, 43/71

⁹¹ Vakıa, 56/20-21.

⁹² İbn-i Kayyim el-Cevziyye *Hadil-Ervah*, c.I, s.465-666.

⁹³ Mâturîdî, Ebû Mansûr, *Te'vilât* (thk. Fatıma Yusuf el-Haymi), c.V, s.350.

⁹⁴ Tur, 52/21: İman edip arkalarından zürriyetleri de iman ederek kendilerine tabi olanları, ahirette zürriyetlerine kavuştururuz. Amellerinden de hiçbir şey eksiltmeyiz. Herkes kazandığının karşılığında rehindir.

Bu ayet çeşitli şekillerde tefsir edilmiştir. Said b. Cübeyr, Abdullah b. Abbas'ın bu ayeti şu şekilde izah ettiğini söylemiştir: Müminlerin çocukları da iman etmişlerse, Yüce Allah,

yönündeki görüŖe Mutezile de destek vererek buna “Hiçbir günahkâr başka bir günahkârın günah yükünü yüklenmez”⁹⁵ ayetini delil getirir.⁹⁶

Cennetliklerin çocukları ve aile bireyleri bir araya gelebilecek. Bu hususa aŖağıdaki ayetler Ŗöyle iŖaret etmektedir:

Salih amel iŖleyen babalar, eŖler ve çocuklar adn cennetinde bir araya geleceklerdir. Bu güzel makamlarından dolayı melekler onları selamlayacaklardır. Hal böyleyse, ahirette eriŖilecek olan bu mutlu son ne hoŖ ve ne güzel!⁹⁷

Yüce Allah aynı soydan iman ederek salih amel iŖleyen kiŖileri de cennette bir araya getirecektir. Onlardan her biri kazandığı güzel neticeleri ile daimdir.⁹⁸

Dünyadaki cennetlik hanımların, ahirette huri kimliğıne büründürülerek ödüllendirildiğı gibi, erken yaŖta ölen kâfir çocukları da cennette güzellikte inci gibi olacak ve cennetin güzelliklerine ayrı bir vasıf kazandıracaktır. Mâturîdî Kelam bilgini ve müfessir Ebu'l-Berekât en-NeseŖî (ö.710/1310) de vildan ve gılmanı eŖ anlamlı olarak değerlendirmekte ve bunların kâfir çocukları da olabileceğıne iŖaret etmektedir.⁹⁹ NeseŖî gibi diğer bazı müfessirler de gılmanla vildanı eŖ anlamlı olarak değerlendirmektedir.¹⁰⁰

Kısaca ifade edecek olursak gılmanlar ve vildanlar birbirlerinin yerine kullanılan iki kavram olup cennette hizmet veren delikanlılardır. Bu delikanlıların ergenlik yaŖına girmeden ölen erkek çocukları olabileceğı yorumu daha tutarlı gözükmektedir. Yüce Allah'ın ergenlik yaŖına girmeden ölen çocuğun, Müslüman çocuğı veya kâfir çocuğı ayrımı yapması onun adalet sıfatına ters düŖeceğı gibi aŖağıdaki ayete de aykırıdır:

---

ahirette, müminlerle iman eden çocuklarını bir arada bulunduracak, çocukların amelleri babalarının derecesine eriŖecek kadar olmasa dahi bu hal, iman eden müminlere bir ikram olacaktır. Müminlerin çocuklarının, babalarının derecesine eriŖtirilmesi, babalarının derecesinden de bir Ŗey eksiltmeyecektir. Taberi de bu görüŖtedir. Taberi, *Camiu'l-Beyan*, thk. Abdullah b. Abdu'l-Muhsin et-Türki, c.XXI, s.579-583, Birinci baskı, Kahire 2001; Ferra, *Meani'l-Kuran*, , c.III, s.92, Üçüncü Baskı, Beyrut 1983.

⁹⁵ En'am, 6/164.

⁹⁶ ed-Devvânî, Celâleddîn Muhammed b. Es'ad es-Sıddıkî, *Ŗerhu'l-Akâidi'l-Adudiyye (Mercâni Halhâli hâŖiyesi ile birlikte talik yazıyla basılmıŖtır)*, ts, s.191.

⁹⁷ Ra'd, 13/23-24; Sad, 38/50.

⁹⁸ Tur, 52/21.

⁹⁹ NeseŖî, Ebu'l-Berekât (ö.710/1310) *Tefsîru'n-NeseŖî*, 1. Baskı, Beyrut 1998, c.III, s.580.

¹⁰⁰ Mesela İbnu'l-Cevzi, Vakıa, 15. ayetin tefsirinde vildan'ı gılman olarak açıklamıŖ, böylece müteradif kelimeler olduklarına iŖaret etmiŖtir. İbnu'l-Cevzi, *Zadu'l-Mesir fi İlmi't-Tefsir*, c.VIII, 135, 3.baskı, Beyrut 1984.

İnsanların işlediği kötü fiiller yalnızca kendilerini ilgilendirir ve sorumluluk taşıyan hiç kimseye başkasının sorumluluğu yüklenmez.¹⁰¹

3. Cennetteki En Üstün Ödül

Salih insanların kalbinde hurilerin yerine Allah sevgisi kök salmıştır. Çünkü cennette salih amel işleyen kişilere en büyük ödül Allah sevgisi ve onun zatını seyretmektir. Cennetliklerle Allah arasındaki perde açıldığında Müslümanlar Allah'ın zatını seyretmeden daha üstün bir nimet tasavvur edemezler. Hz. Peygamber bu hususu hadislerinde şöyle ifade etmektedir:

Yüce Allah cennetliklerden umdukları her hangi bir isteklerinin olup olmadığını, eğer varsa hemen vereceğini bildirince onlar mevcut hallerine şükrederler. Yüce Allah perdeyi açıp kendisini görünür yaptığında onlar yüce Rablerine bakmaktan daha sevimli bir şey olmadığını anlarlar. Hz. Peygamber bu ifadelerini Yunus, 12/26. ayetiyle ilişkilendirmiştir.¹⁰² Yine Hz. Peygamber, eğer Yüce Allah'ı görünmez yapan nur perdesi kalkacak olursa onun yüzü bütün evreni yakardı buyurmuştur.¹⁰³

Kısaca cenneti hak etmiş insanların gözünde huri, Yüce Allah'ın cemalini seyretmenin yanında akla bile gelmeyecek düzeye inmektedir. Huri algısı cennetin güzelliklerini dile getirmek için Kur'an'da anlatılmakta olan bir motif olup bu motif hem cenneti hak etmiş bayanların şeref unvanı hem de bu bayanlarla evlendirilecek olan erkeklerin taşıdığı değere işaret olabilir.

SONUÇ

Kur'an'ın bütünlüğü içerisinde hurilerin kimliğini tespiti çalışırsak, onların cennet bayanları olduğunu anlamada zorluk çekmeyiz. Bu bayanların dünya kökenli mi cennet kökenli mi olduğunu tespiti çalışırsak karşımıza her iki görüşün de taraftarları çıkacaktır. Hurilerin cennet kökenli olduğunu söylememiz zordur. Çünkü böyle bir iddia, Kur'an'ın erkek ve bayanları eşit derecede cennete özendirme ödülleri sunmasına aykırı düşer. Zira Kur'an'ın özendirme motiflerinde erkeklerin tarafını tutan unsura rastlanmaz. Taraf tutan iddialar, ahad hadis rivayetleriyle erkeklerin lehine huri tiplerini doğurmuştur. Yüce Allah'ın cennetteki dünya kökenli bayanların kocalarına, cennette özel yaratılmış fazladan bayanlar vererek erkeklerin lehine bir sonuç hazırlaması, bayanların tek evliliğe meyilli olmaları açısından tutarlı gözükmemektedir. Çünkü böyle bir tabloda, eşit özendirme değil erkekleri çok bayanları az özendirmeye gidiş vardır. Hâlbuki Kur'an'ın cennete özendirme ve

¹⁰¹ İsra, 17/15.

¹⁰² Müslim, İman 297, (181); Tirmizî, Cennet 16, (2555).

¹⁰³ Müslim, İman, 293 (179).

cehennemden caydırma motifleri arasında eşitliği erkekler lehine bozacak motiflere rastlanmamaktadır.

Sonuç olarak, huri, gılman ve vildan algısı cennetin güzelliklerini anlatmada kullanılan akla hayale gelmeyen güzellikler arasından öne çıkan birkaç isimdir. Bu isimler cenneti hak etmiş kişilerin cennette alacakları hizmetlerin küçük bir birimidir. Bu birimler Yüce Allah'ın cemalini seyretme zevkinin yanında değer bile ifade etmeyecek düzeyde kalmaktadır. Cennetlik erkeklere bol keseden huri, bayanları onların yanında alt düzeye indiren motifler dünya algımızın uzantısı niteliğinde olup cennette Yüce Allah'ın cemalinin yanında bunları tartışmaya açmanın değeri bile yoktur.

Kuranıkerim'in genel yapısı içerisinde cennette adalet hâkimdir. Orada erkeklerin tarafını tutan ve onların her birine sayısız huriler dağıtan tanrı tiplmelerini göremeyiz. Cenneti hak etmiş bay ve bayanların da Yüce Allah'ın cemalini seyretmenin dışında üst düzey bir muhabbet tanımadıkları onların itiraflarından anlaşılmalıdır. Kısaca cennette cinsellik değil cemalullah öne çıkmaktadır. Bütün bu verilerin ışığında erkeklere sayıları yetmiş ikiye kadar taşınan huri dağıtma yerine cenneti hak etmiş bayanların hurilere dönüştürölme ödölünün verilmesinin daha baskın olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

Ateş, Süleyman, *Kur'an Ansiklopedisi*, Kuba Yayınları, c.VIII, İstanbul 1997.

Bagavî, el-Hüseyin b.Mes'ud (ö.516/1122) , *Meâlimu't-Tenzil*, thk.Muhammed Abdullah Nemr vd., c.VII, Riyad 1409h.

Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil (ö.256/870), *Camiu's-Sahih*, thk. Muhibbuddin el-Hatib, Bedü'l-Halk, hn. 3254, c.II, Kahire 1403h.

Çelebi, İlyas, "Ölüm ve Sonrası", *Kelam el-Kitabı*, Grafiker Yayınları, 2.baskı, Ankara 2012.

Derveze, Muhammed İzzet (ö.1984), *et-Tefsîru'l-Hadis*, c.V, 2.baskı, Beyrut 2000.

Devvânî, Celâleddîn Muhammed b. Es'ad es-Sıddıkî (ö.1306), *Şerhu'l-Akâidi'l-Adudiyye (Mercâni Halhâli hâşiyesi ile birlikte talik yazıyla basılmıştır)*, ts.

Düzgün, Şaban Ali, "Kur'an'ın Değer Sistemi Ve Kadın Algımız", *Kelam el-Kitabı*, Grafiker Yayınları, 2.baskı, Ankara 2012.

Ebu Meryem Mecdi b. Fethi es-Seyyid, *Metaliu'l-Büdur Menazilü's-Sürur fi Vasfi Huri'-Iyn Nisai Ehl'l-Cennet*, 2.baskı Tanta 1990.

Fahredden er-Râzi, Ebu Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî (ö.606/1210), *Mefâtihu'l-Gayb*, c.XXVII, Beyrut 1981.

Ferra, Ebu Zekeriyâ Yahyâ İbn Ziyâd (ö.207/822), *Meani'l-Kuran*, c.III, Üçüncü Baskı, Beyrut 1983.

Gündüz, Şinasi, "Hıristiyan Misyonerliği", *Yaşayan Dünya Dinleri*, 3.baskı, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2010.

İbn Ebi Hatim, Abdurrahman İbn Muhammed İbn İdris Râzî (ö.327/939), *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim*, (nşr. Esad Muhammed et-Tayyib), c.I-X, 1. Baskı, 1997 Riyad.

İbn Kayyim, Ebû Abdullah Şemsuddin el- Cevziyye (ö.751/1350), *Hadil-Ervah İla Biladil-Efrah*, Tahkik Zaid b. Ahmed Nüşeyri, c.I, s.465-666, Daru Alemi'l-Fevaid, Mekke ts.

İbn Kayyim, Ebû Abdullah Şemsuddin el- Cevziyye (ö.751/1350), *Tefsiru'l-Kayyim*, Cem': Muhammed Üveys en-Nedvi, thk. Muhammed Hamid el-Fakı, Beyrut ts.

İbn Manzûr, Cemâlüddîn Ebu'l-Fazl Muhammed b.Mükerrem el-Mısrî (ö.711/1311), *Lisânu'l-Arab*, c.XII, Beyrut ts.

Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Farh el-Ensârî el-Hazrecî el- Endelûsî (ö. 671/1272), *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'an*, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türki, c.II, Beyrut 2006.

Kutup, Seyyid, *Fizilâli'l-Kur'an*, c.VI, 23.baskı, Beyrut 2003.

Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed İbn Muhammed (ö.333/945), *Te'vilâtü Ehli's-Sünne* (thk. Fatma Yusuf el-Haymi), c. I, Menşuratü Mervan Rıdvan Daûbûl, 1.baskı, Beyrut 2004.

Mehmet Kalkan, *İbn Kayyim el-Cevziyye'nin Hâdi'l-ervâh İla Bilâdi'l-efrah Eseri Bağlamında Cennet İle İlgili Hadislerin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Adana. 2007

Mevdudi, Ebu'l A'la, *Tefhimu'l Kur'an*, c.VI, çev. Muhammed Han Kayani vdğ.) İnsan Yayınları, İstanbul 1986.

Mukatil b.Süleyman, Ebu'l-Hasen (ö.150/767) *Tefsiru Mukatil*, (nşr. Ahmed Ferid) c.I, Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 1.baskı, Beyrut 2002.

Nablusî, Abdülganî b. İsmâil, *Ehlü'l-Cennet ve Elü'n-Nar*, Kahire ts.

Nasır Mekarim eş-Şirazi, *Emsel*, c.XVII, 1.baskı, 1421 İran.

Nesefî, Ebu'l-Berekât (ö.710/1310) *Tefsiru'n-Nesefî*, thk. Yûsuf Ali Bedyevî (Büdey-vî) ve Muhyiddin Dîb Müstû, 1. Baskı, c.III, Beyrut 1998.

Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr (ö.310/922) , *Camiu'l-Beyan*, thk. Abdullah b. Abdu'l-Muhsin et-Türki, c.XXII, Birinci baskı, Kahire 2001.

Tirmizi, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevra(ö.279/892), *eş-Şemailü'l-Muhammediyye*, thk. Muhemmed Abdulaziz Halidi, Beyrut ts. hn.: 241.

Tüsteri, Ebu Muhammed Sehl b. Abdullah Sehl (ö.283/896), *Tefsiru't-Tusteri*, (nşr. Muhammed Basil Uyun es-Sud), Dâru'l-kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2002.

Yavuz, Yusuf Şevki, "Gılman" c.XIV, *DİA*, , İstanbul 1996.

Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım Cârullah Mahmûd b. Ömer (ö.538/1143), *Tefsîru'l-Keşşaf*, thk. Adil Ahmed Abdu'l-Mevcud ve Ali Muhammed Muavvez, c.VI, 1.baskı, Riyad 1998.